

Nota NKC WG SCF - Verordening Sociaal Klimaatfonds en implementatie in België

Deze nota moet samen worden gelezen met de nota inzake ETS2 (cf. NKC WG ETS2). De verdeling van ETS2 veilinginkomsten (de inkomsten uit het Sociaal Klimaatfonds inbegrepen) moeten besproken worden als deel van de burden sharing onderhandelingen.

Context

Eind 2022 werd als onderdeel van het Fit for 55-pakket een politiek akkoord bereikt over de oprichting van een Sociaal Klimaatfonds. Het Fit for 55-pakket is het plan van de EU om de uitstoot van broeikasgassen tegen 2030 met minstens 55% te verminderen ten opzichte van 1990, in overeenstemming met de Europese klimaatwetgeving. Dit fonds wordt opgericht via een specifieke Verordening Sociaal Klimaatfonds.

Deze nota wil een overzicht bieden van de bepalingen in de verordening die relevant zijn voor de **implementatie van de verordening voor België, namelijk het opstellen van een Sociaal Klimaatplan.**

Belangrijk is dat het Sociaal Klimaatfonds opgericht wordt via een verordening, en er dus (in tegenstelling tot een richtlijn) **geen omzetting nodig** is.

Sociaal Klimaatplan: grote lijnen

Het Sociaal Klimaatfonds is opgericht om bij te dragen tot een rechtvaardige transitie naar klimaatneutraliteit door de sociale gevolgen van de opnemings van broeikasgasemissies van gebouwen en wegvervoer in het toepassingsgebied van Richtlijn 2003/87/EG te ondervangen.

- Tot 86,7 miljard euro aan fondsen beschikbaar gesteld om de meest kwetsbare Europeanen te helpen. Zodra ETS2 in werking treedt, wordt het SCF gefinancierd door ETS2-emissierechten te veilen voor een bedrag van 65 miljard euro (dit bedraagt ongeveer 20% van de ETS2-veilingsinkomsten), waarbij nog eens 25% wordt gedekt door nationale middelen (voor een geschat totaal van 86,7 miljard euro).
- Het percentage van het fonds dat België zou krijgen is **2,55%**, voor een bedrag van ongeveer **1,66 miljard euro**¹ voor de periode 2026-2032.²
- **Nationale cofinanciering** is vereist: naast de bijdrage uit het Sociaal Klimaatfonds moeten lidstaten minstens 25% van de geschatte kosten van hun Sociaal klimaatplan zelf financieren. Lidstaten worden aangemoedigd om een deel van de inkomsten uit ETS2 die ze rechtstreeks ontvangen hiervoor in te zetten.
- Betalingen uit het fonds zijn afhankelijk van het behalen van de mijlpalen en doelstellingen van het plan.

¹ Indien ETS 2 in werking treedt in 2027. Indien ETS 2 pas in werking treedt in 2028, bedraagt het bedrag voor België 1,39 miljard euro.

² 2026: een voorschot van één jaar, gefinancierd door de veiling van 50 miljoen emissierechten in 2026 uit ETS1 (geraamd op ongeveer 4 miljard euro). Vanaf 2027 zou ETS2 het fonds financieren. Als de energieprijzen uitzonderlijk hoog zijn, kan ETS2 met een jaar worden uitgesteld.

Het NKC heeft akte genomen van deze nota op 9/6/23

- Opstellen en indienen van het plan is verplicht voor alle lidstaten.
- Het ontwerpplan wordt in principe ingediend tegen **juni 2025**, maar dit is **geen harde deadline**. Deze is louter opgenomen in de recital van de verordening, en met de woordkeuze “should”. Er is evenwel **geen uitbetaling** van de middelen **zonder goedgekeurd Sociaal Klimaatplan** door de Europese Commissie.
- De **scope van het Sociaal Klimaatplan** wordt gedetailleerd vastgelegd in Artikel 1 van de Verordening³: De specifieke doelstellingen van het Fonds zijn het ondersteunen van kwetsbare huishoudens, kwetsbare micro-ondernemingen en kwetsbare vervoersgebruikers, door middel van tijdelijke directe inkomenssteun en door middel van maatregelen en investeringen om de energie-efficiëntie van gebouwen te verhogen, de verwarming en koeling van gebouwen koolstofvrij te maken, onder meer door de integratie van hernieuwbare energieproductie en -opslag in gebouwen, en de toegang tot emissievrije of emissiearme mobiliteit en vervoer te verbeteren.
- De maatregelen in het plan moeten voorgelegd worden voor een **consultatie**⁴ van relevante stakeholders, NGO's en belangenorganisaties. Alleen maatregelen en investeringen die het "do no significant harm"-principe respecteren en gericht zijn op het verminderen van de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen zullen worden ondersteund.

Types toegelaten steun

Het Sociaal Klimaatplan dat de lidstaten moeten opstellen, kan drie categorieën aan steun bevatten.

1. **Maatregelen en investeringen, die vooral gericht zijn op kwetsbare huishoudens⁵, kwetsbare micro-ondernemingen⁶ en kwetsbare vervoergebruikers⁷, om:**

³ Artikel 1 van de verordening: " The measures and investments supported by the Fund shall benefit households, microenterprises and transport users, which are vulnerable and particularly affected by the inclusion of greenhouse gas emissions from buildings and road transport within the scope of Directive 2003/87/EC, in particular households in energy poverty or households in transport poverty. "

⁴ De regels met betrekking tot de raadpleging worden verder gespecificeerd in artikel 5 : Each Member State shall submit a Plan to the Commission following a public consultation with local and regional authorities, representatives of economic and social partners, relevant civil society organisations, youth organisations and other stakeholders. Each Member State shall conduct that consultation in accordance with the requirements of Article 10 of Regulation (EU) 2018/1999 and in compliance with that Member State's national legal framework.

⁵ 'vulnerable households' means households in energy poverty or households, including low income and lower middle-income ones, that are significantly affected by the price impacts of the inclusion of greenhouse gas emissions from buildings within the scope of Directive 2003/87/EC and lack the means to renovate the building they occupy

⁶ 'vulnerable micro-enterprises' means micro-enterprises that are significantly affected by the price impacts of the inclusion of greenhouse gas emissions from buildings or road transport within the scope of Directive 2003/87/EC and that, for the purpose of their activity, lack the means either to renovate the building they occupy, or to purchase zero- and low-emission vehicles or to switch to alternative sustainable modes of transport, including public transport, as relevant; Micro-entreprise means an enterprise that employs fewer than 10 persons and whose annual turnover or annual balance sheet does not exceed EUR 2 million, calculated in accordance with Articles 3 to 6 of Annex I to Commission Regulation (EU) No 651/2014 (27).

⁷) 'vulnerable transport users' means individuals and households in transport poverty, but also individuals and households, including low income and lower middle-income ones, that are significantly affected by the price impacts of the inclusion of greenhouse gas emissions from road transport within the scope of Directive 2003/87/EC and lack the means to purchase zero- and low-emission vehicles or to switch to alternative sustainable modes of transport, including public transport

- a. de renovatie van gebouwen te ondersteunen, met name voor kwetsbare huishoudens en kwetsbare micro-ondernemingen in de slechtst presterende gebouwen, met inbegrip van huurders en mensen die in sociale woningen wonen;
 - b. de toegang tot betaalbare, energie-efficiënte huisvesting, met inbegrip van sociale huisvesting, te ondersteunen;
 - c. bij te dragen aan het koolstofvrij maken, zoals door elektrificatie, van verwarming en koeling van, en van koken in, gebouwen door toegang te bieden tot betaalbare en energie-efficiënte systemen, en door opwekking en opslag van energie uit hernieuwbare bronnen te integreren, onder meer via hernieuwbare-energiegemeenschappen, energiegemeenschappen van burgers en andere actieve afnemers, om het zelfverbruik van hernieuwbare energie te bevorderen, zoals het delen of doorverkopen van hernieuwbare energie, de aansluiting op slimme netwerken en stadsverwarmingsnetten, waarmee wordt bijgedragen aan energiebesparingen of het terugdringen van energiearmoede;
 - d. doelgerichte, toegankelijke en betaalbare informatie, opleiding, bewustmaking en advies te verschaffen over kosteneffectieve maatregelen en investeringen, beschikbare steun voor de renovatie en het energie-efficiënter maken van gebouwen, en over duurzame en betaalbare mobiliteits- en vervoersalternatieven;
 - e. openbare en particuliere entiteiten, waaronder aanbieders van sociale woningen, met name publiek-private samenwerking, te helpen bij het ontwikkelen en aanbieden van betaalbare energie-efficiëntieoplossingen en passende financieringsinstrumenten in overeenstemming met de sociale doelstellingen van het fonds;
 - f. toegang te verschaffen tot emissievrije en emissiearme voertuigen en fietsen, met behoud van technologische neutraliteit, onder meer door financiële steun of fiscale prikkels te bieden voor de aanschaf daarvan en voor passende openbare en particuliere infrastructuur, en met name, in voorkomend geval, voor de aankoop van emissievrije en emissiearme voertuigen, infrastructuur voor opladen en bijtanken, en de ontwikkeling van een markt voor tweedehandse emissievrije voertuigen; de lidstaten beogen ervoor te zorgen dat wanneer emissievrije voertuigen een betaalbare en uitvoerbare oplossing zijn, steun voor dergelijke voertuigen prioriteit krijgt in hun plannen;
 - g. het gebruik van betaalbaar en toegankelijk openbaar vervoer te stimuleren en particuliere en openbare entiteiten, met inbegrip van coöperaties, te ondersteunen bij het ontwikkelen en aanbieden van duurzame mobiliteit op aanvraag, gedeelde mobiliteitsdiensten en opties voor actieve mobiliteit.
2. **Tijdelijke directe inkomenssteun** om de gevolgen van de toegenomen kosten van brandstof voor wegvervoer en verwarming te verlichten. Dergelijke steun is tijdelijk, neemt in de loop van de tijd af en kan enkel in combinatie met maatregelen of investeringen die gericht zijn op die kwetsbare huishoudens en kwetsbare vervoergebruikers. Dergelijke steun blijft beperkt tot het directe effect van ETS2. De kosten van maatregelen voor tijdelijke rechtstreekse inkomenssteun maken ten hoogste 37,5 % uit van de geraamde totale kosten van het Sociaal Klimaatplan.
 3. **De steun kan ook indirect verleend worden**, bv. via openbare of particuliere entiteiten, zolang de uiteindelijke begunstigde behoort tot een kwetsbare doelgroep.

Inhoud van het Sociaal Klimaat Plan

Het Sociaal Klimaatplan moet de volgende elementen omvatten:

- Een **samenhangend geheel** van **bestaande of nieuwe maatregelen en investeringen** om het **effect van koolstofbeprijzing** op kwetsbare huishoudens, kwetsbare micro-ondernemingen en kwetsbare vervoersgebruikers aan te pakken, teneinde te zorgen voor betaalbare verwarming, koeling en mobiliteit en tegelijkertijd de noodzakelijke maatregelen om de klimaatdoelstellingen van de Unie te halen, te begeleiden en te versnellen
- Inschattingen van de verwachte effecten op de doelgroepen ten gevolge van prijsstijgingen van ETS2, en meer specifiek de impact op huishoudens en micro-ondernemingen, voorkomen van energie- en vervoersarmoede, identificatie van kwetsbare doelgroepen, toegang tot openbaar vervoer en basisdiensten, en dit alles met een voldoende mate aan regionale details en daar waar mogelijk onderlinge afstemming met het oog op de ontwikkeling van een coherent plan.
- Informatie over directe inkomenssteun, en hoe deze aan de voorwaarden voldoet.
- Mijlpalen, doelstellingen en tijdslijn voor implementatie van de maatregelen en investeringen, die uiterlijk op 31 juli 2032 voltooid moeten zijn. Aangeven hoe de monitoring van de doelstellingen en implementatie zal gebeuren.
- Verwachte nationale bijdrage aan de totale geschatte kosten (minimum 25% van totale kosten)
- Verantwoording dat de maatregelen en investeringen voldoen aan het 'do no significant harm'-principe
- Toelichting over stakeholderconsultatieproces met lokale overheden, sociale partners, NGO's, burger- en jeugdorganisaties en andere relevante partners (bv. armoedeorganisaties).
- Toelichting van het gebruikte systeem om corruptie en fraude te voorkomen, op te sporen en te corrigeren.
- Het plan moet coherent zijn met o.a. de beginselen en doelstellingen van de Overeenkomst van Parijs en de EU Klimaatwet (sociale rechtvaardigheid en rechtvaardige transitie), de implementatie van de Energy Performance of Buildings Directive (EPBD), de Europese Pijler van Sociale Rechten, het Cohesiebeleid, het Nationaal Energie Klimaatplan en het Nationaal Plan voor Herstel en Veerkracht.

Het sjabloon voor het Sociaal Klimaatplan is toegevoegd aan de Verordening onder Annex V.

Proces

- Na indienen van het plan, zal de **Commissie de plannen beoordelen**, en dit in samenwerking met de betreffende lidstaat. De Commissie zal beoordelen op relevantie, doeltreffendheid, efficiëntie en coherentie.
- De Commissie heeft twee maanden om opmerkingen te formuleren of bijkomende informatie te vragen, waarop de lidstaat het plan indien nodig dient te herzien.
- Binnen vijf maanden na de indiening van het plan, communiceert de Commissie een besluit. Dat besluit bevat ook de financiële toewijzing van de Unie die in termijnen wordt uitbetaald nadat de lidstaat alle relevante mijlpalen en streefdoelen die met betrekking tot de uitvoering van het plan zijn geïdentificeerd op bevredigende wijze heeft verwezenlijkt.

Het NKC heeft akte genomen van deze nota op 9/6/23

- De financiële toewijzing wordt vastgelegd door een individuele juridische verbintenis met de betrokken lidstaat. Deze verbintenis kan ten vroegste in 2026 afgesloten worden.
- De uitbetalingen gebeuren nadat de relevante afgesproken mijlpalen en streefdoelen zijn verwezenlijkt en indien financiering beschikbaar is. De lidstaat dient een gemotiveerd verzoek tot betaling bij de Commissie in. De lidstaten dienen dergelijke betalingsverzoeken één- of tweemaal per jaar, uiterlijk op 31 juli of 31 december, bij de Commissie in.

Kernvereisten voor het interne-controlesysteem van de lidstaat

Annex III van de Verordening Sociaal Klimaatfonds legt het interne-controlesysteem uit dat de lidstaat moet volgen. In bijlage B hieronder werd daarom dit intern-controlesysteem rechtstreeks vanuit de verordening gekopieerd.

Verder plan van aanpak

- Voor de opmaak van het Sociaal Klimaatplan zal de WG SCF een **retroplanning** opmaken in het **vanaf september 2023** (zoals overeengekomen tijdens CNC NKC WG SCF van 30.5.2023) en op basis van het geactualiseerd ontwerp van Nationaal Energie- en Klimaatplan (NEKP).
- Er bestaat een mogelijkheid om technische assistentie te krijgen in de vorm van een **TSI (Technical Support Instrument)** voor een hoogte van 2,5% van de geraamde totale kosten van het plan, als bedoeld in artikel 6, lid 1, onder j). De deadline om de gezamenlijke TSI-applicatie in te dienen is **31.10.2023**.

Bijlage A

ANNEX II

Maximum financial allocation for each Member State under the Fund pursuant to Articles 10 and 14

The application of the methodology in Annex I to the amounts referred to in Article 10(1) results in the following share and maximum financial allocation for each Member State.

Any amounts pertaining from Article 10(3) will be covered within the limits of the maximum financial allocation for each Member State on a pro rata basis.

Maximum financial allocation per Member State			
Member State	Share as % of total	TOTAL 2026-2032 (in EUR, current prices)	
		<i>Pursuant to Article 10(1), first and second subparagraphs</i>	<i>Pursuant to Article 10(1), third subparagraph</i>
Belgium	2,55	1 659 606 425	1 394 069 397
Bulgaria	3,85	2 499 490 282	2 099 571 836
Czechia	2,40	1 562 617 717	1 312 598 882
Denmark	0,50	324 991 338	272 992 724
Germany	8,18	5 317 778 511	4 466 933 949
Estonia	0,29	186 244 570	156 445 439
Ireland	1,02	663 390 868	557 248 329
Greece	5,52	3 586 843 608	3 012 948 631
Spain	10,52	6 837 784 631	5 743 739 090
France	11,19	7 276 283 944	6 112 078 513
Croatia	1,94	1 263 071 899	1 060 980 395
Italy	10,81	7 023 970 924	5 900 135 577
Cyprus	0,20	131 205 466	110 212 591
Latvia	0,71	463 676 528	389 488 284
Lithuania	1,02	664 171 367	557 903 948
Luxemburg	0,10	66 102 592	55 526 177
Hungary	4,33	2 815 968 174	2 365 413 267

Bijlage B

ANNEX III

Key requirements for the Member State's internal control system

1. The Member State shall provide an effective and efficient internal control system, in accordance with its institutional, legal and financial framework, including separation of functions and reporting, supervising and monitoring arrangements.

This includes:

- (a) the designation of the authorities entrusted with the implementation of the Plan and the allocation of the related responsibilities and functions;
 - (b) the designation of the authority or authorities responsible for signing the management declaration accompanying the payment requests;
 - (c) procedures ensuring that this authority or these authorities will get assurance about the achievement of the milestones and targets set in the Plan, and that the funds were managed in accordance with all applicable rules, in particular rules on avoidance of conflicts of interests, fraud prevention, corruption and double funding;
 - (d) an appropriate separation between managing and audit functions.
2. The Member State shall conduct an effective implementation of proportionate anti-fraud and anti-corruption measures, as well as any necessary measure to effectively avoid conflict of interests.

This includes:

- (a) appropriate measures related to the prevention, detection and correction of fraud, corruption and conflict of interests, as well as avoidance of double funding and to take legal actions to recover funds that have been misappropriated;
 - (b) a fraud risk assessment and the definition of appropriate anti-fraud mitigating measures.
3. The Member State shall maintain appropriate procedures for drawing up the management declaration and summary of the audits carried out at national level.

This includes:

- (a) an effective procedure for drawing up the management declaration, documenting the summary of audits and keeping the underlying information for audit trail;
 - (b) effective procedures to ensure that all cases of fraud, corruption and conflict of interests are properly reported and corrected through recoveries.
4. To provide the information necessary, the Member State shall ensure appropriate management verifications, including procedures for checking the achievement of milestones and targets and compliance with horizontal principles of sound financial management.

This includes:

- (a) appropriate management verifications through which implementing authorities will check the achievement of milestones and targets of the fund (e.g. desk reviews, on-the-spot checks);

- (b) appropriate management verifications through which the implementing authorities will check the absence of serious irregularities, namely fraud, corruption and conflict of interests, and double funding (e.g. desk reviews, on-the-spot checks).
5. The Member State shall conduct adequate and independent audits of systems and operations in accordance with internationally accepted audit standards.

This includes:

- (a) the designation of the body or bodies which will carry out the audits of systems and operations and how their functional independence is ensured;
 - (b) the allocation of sufficient resources to this body or bodies for the purpose of the Fund;
 - (c) the effective tackling by the body or bodies of the risk of fraud, corruption, conflict of interests and double funding both through system audits and audits of operations.
6. The Member State shall maintain an effective system to ensure that all information and documents necessary for audit trail purposes are held.

This includes:

- (a) effective collection, recording and storage in an electronic system of data on the final recipients of measures or investments necessary to achieve the milestones and targets;
- (b) access for the Commission, OLAF, European Court of Auditors and in respect of those Member States participating in enhanced cooperation pursuant to Regulation (EU) 2017/1939, the EPPO, to the data on final recipients.